

LÄHDEVIITETEKNIikka

Ark.hist/ AN, SK 21.08.2008 / päivitetty 28.4.2010

Kirjallisen opinnäytetyön tekemiseen kuuluvat työssä käytettyjen lähteiden luettelo ja viittaukset kyseisiin lähteisiin. Tässä esitellään yksi yleinen ja hyväksi havaittu lähde- ja alaviittausten menetelmä, ja lähdeluettelomalli. Tästä ohjeesta kannattaa lukea myös pienellä kirjoitettu teksti!

Mikä lähdeviite?

Lähdeviite sisältää tiedon siitä, mistä lähteestä ja tarkalleen miltä sivulta tekstissä esitetty tieto on löydetty. Se voi lisäksi sisältää tekstiä tarkentavaa tietoa, termien selitystä tms.¹

Miksi viitata opinnäytteessä, tai missään tuottamassaan tekstissä?

Lähdeviitteiden avulla ilmoitetaan mihin opinnäytteessä esitetyt tiedot perustuvat. Lähdeviitteet toimivat kirjoitetun tekstin sisäisenä rakenteena, jonka avulla:

- lukija/ kommentoija/ opettaja/ tarkastaja voi tarkistaa esitetyn tiedon
- tiedon aikaisemman julkaisijan tekijänoikeus säilyy
- myöhempi lukija tai tutkija saa ohjeistusta, jonka avulla voi etsiä aiheesta enemmän tietoa
- omassa työskentelyssä pääsee palaamaan taaksepäin

Milloin viitataan?

Yleisesti tunnetut asiat, joita voi tarkistaa useasta eri lähdeoteoksesta, eivät tarvitse lähdeviittausta. Sen sijaan tarkempi ja erityisempi tieto tarvitsee tuekseen lähdeviittausten. Mikäli viitteitä on käytetty hyvin ja loogisesti, käy tekstistä ilmi, mikä on tekijän omaa, mikä muilta omaksuttua.

Lähdeviitteet ovat tärkeä työkalu myös inventoinneissa ja selvityksissä. Niissä usein jo työn aikana joudutaan palaamaan takaisin ja tarkistamaan yksityiskohtia aineistosta, joka usein on kerätty arkistoista, saatu haastatteleamalla, etsitty kirjallisuudesta ja osittain tuotettu itse.

Myös Internetistä löytynyt tieto tulee lähdeviitoittaa!²

Miten?

Lähdeviite merkitään viitenumerolla tekstin joukkoon, yleensä virkkeen tai kappaleen loppuun. Merkintä on juokseva numero, jonka kirjasinkoko on leipätekstiä pienempi ja joka sijaitsee tekstiä ylempänä (yläindeksi).

Lähdeviitteeseen kirjoitetaan kirjoittajan sukunimi, teoksen/ tekstin vuosiluku ja sivunumero.³ Lähdeviitteet kootaan joko kyseisen sivun alareunaan (alaviite), tai luvun tai koko teoksen loppuun (loppuviite).⁴

Tekstinkäsittely- ja taitto-ohjelmissa on lähdeviitteitä varten omat toimintonsa, niitä kannattaa käyttää! Toiminnot ovat ohjelma- ja versiokohtaisia, tarvittaessa kysy apua ohjaajaltasi.

Viitteiden numerointi aloitetaan ykkösestä:

- Esseet, kotitentit ja tutkielmat: Viitteiden numerointi on tekstikohtainen, eli esim. kotitenttien vastauksiin tulee jokaiseen oma, ykkösestä alkava numerointinsa.
- Laajemmat tutkielmat, diplomityöt: Koko työ yhdellä viitenumerosarjalla.
- Suuremmat kokonaisuudet, kuten kirjat: Viitenumerointi on usein lukukohtainen, eli alkaa kussakin luvussa uudestaan alusta. Viitteet on tällöin usein koottu loppuun teoksen lukujen mukaan.

Lähdekritiikki?

Mitä tahansa lähde ei tule käyttää, vaan niiden suhteen tulee olla kriittinen. Tämä koskee erityisesti Internetistä löytyvää aineistoa. Lähdemateriaalin arvottamisessa älä epäröi pyytää apua ohjaajaltasi! Pidemmälle ehtineiden tieteenharjoittajien tulee töissään jo viitata mahdollisimman alkuperäiseen lähteeseen.

Jatkuu!

¹ Sukunimi 2008, s. 44. Tämä on siis lähdeviite.

² Arkkitehtuurin historia 1, 2010. Internetlähteessä anna lähteelle selkeä nimi, tarvittaessa juokseva numero / kirjain ja vuosi, jolloin olet sivustoon viitannut.

³ Sukunimi 2001, s. 345. Näin käy ilmi kenen teksti on, milloin se on kirjoitettu ja miltä sivulta kyseinen tieto löytyy. Vuosiluvusta on hyötyä etenkin tilanteissa, kun viitataan saman kirjoittajan useampaan tekstiin. Lähdeviite loppuu AINA pisteeseen, jotta ilmenee, että tieto on tässä kokonaisuudessaan.

⁴ ibid, 370. Tämä tarkoittaa, että lähde on sama kuin edellisessä viitteessä, mutta viitattava sivu on eri.

LÄHDELUETTELO – LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Ark.hist/ SK 21.08.2008 / päivitetty 19.4.2010

Käytetty kirjallisuus kootaan opinnäytteen loppuun aakkostetuksi lähdeluetteloksi. Erilonteiset lähteet jaotellaan erilaisten otsikoiden alle alla esitetyssä järjestyksessä, ”painavin” ja ”tarkistetuin” viimeisenä.

ARKISTOLÄHTEET

Arkistolähteisiin kootaan materiaali, joka on arkistoitua – ei siis esim. julkaistu kirjana. Materiaali voi olla monenlaista: rakennuspiirustuksia, dokumentointipiirustuksia, valokuvia, esineitä, kirjeenvaihtoa... Lähdetietoon merkitään: Arkiston hallitsija (suluissa käytetty lyhenne), sijaintikaupunki. Kokoelman nimi.

Esimerkki:

Helsingin kaupunginmuseo (HKM), Helsinki. Kuva-arkisto.

Museovirasto (MV), Helsinki. Rakennushistorian osasto (RHO). Puutaloinventointi, 1964.

Virtanen, Leena (LV), Espoo. Yksityisarkisto.

INTERNET-LÄHTEET

Nimeä lähteesi sitä kuvaavalla, yksinkertaisella nimellä, jota käytät viitteissä. Listaa lähdeluettelossa viitteet aakkos- ja aikajärjestykseen, ja ilmoita niiden tarkka osoite ja päivämäärä, jolloin olet kyseiseen sivuun viitannut. Jos mahdollista, Internet-lähteissä tulee mainita myös kirjoittajan nimi, tekstin otsikko ja kirjoitusvuosi.

Arkkitehtuurin historia 1, 2009.

http://www.tkk.fi/Yksikot/Osastot/A/oppituolit/arkhis/OPkurssit/A27_102peruskurssi.htm (päiväys, jolloin sivua on tarkasteltu)

Yle Elävä arkisto 1, 2010.

Arkkitehti katsoo kaupunkia, O.-I. Meurmanin haastattelu.
<http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=4&ag=24&t=182&a=1343>
(23.4.2010)

Yle Elävä arkisto 2, 2010.

Reima Pietilä, Uuden arkkitehtuurin guru: Arkkitehtuurin taantumisen historia. <http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=4&ag=24&t=182&a=8750>
(23.04.2010)

SUULLISET TIEDOT/ HAASTATTELUT

Suullisiin tietoihin listataan tehdyt haastattelut, myös puhelinkeskustelut/-haastattelut. Lähdetiedossa kerrotaan lähdehenkilön nimi, syntymä- tai elinvuodet, haastattelupaikka, haastattelun päivämäärä.

Esimerkki:

Sukunimi, Etunimi (1942-), arkkitehti, Helsinki. Haastattelu 14.8.2007.⁵

Virtanen, Leena (1942-), arkkitehti, Espoo. Sähköpostit 11.12.2009, 14.02.2010.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Painamattomiin lähteisiin merkitään julkaisemattomat lähteet. Näitä ovat mm. opinnäytteet (diplomityöt ja pro gradut -työt, lisensiaatintyöt), kirjeet, esitelmät, sähköpostikirjeenvaihto jne. Lähdetiedossa kerrotaan tekijän nimi, tekovuosi, työn nimi ja minkälaisesta opinnäytteestä/ kirjallisesta lähteestä on kysymys. Jos opinnäytteitä on eri yliopistoista, järjestetään työt ensin yliopistoittain ja yliopiston sisällä sitten aakkosjärjestykseen tekijän nimen mukaan.

Kirjjet ja sähköpostit luetteloidaan omaksi ryhmäkseen aakkosjärjestyksessä.

Esimerkki:

Helsingin yliopisto:

Sukunimi, Etunimi, 2006. Opinnäytteen nimi. Opinnäytteen tyyppi.

Tutkija, Tero, 1995. Lähdeviitteiden käyttö opinnäytteissä. Pro gradu.

Aalto-yliopiston teknillinen korkeakoulu.

Aaltonen, Meri, 2001. Lähdeviiterakenteen kehittyminen 1900-luvulla. Lisensiaatintyö.

Bergman, Emil, 2006. Lähdeviiterakenne. Diplomityö.

⁵ Syntymä- tai elinvuodet suhteuttavat haastattelun siihen aiheeseen, josta häntä on haastateltu.

KIRJALLISUUS

Painettuihin lähteisiin luetteloidaan aakkosjärjestyksessä kirjat, lehdet ja muu aineisto, joka on julkaistu (siis painettu). Lähdetiedossa kerrotaan kirjoittajan nimi, julkaisuvuosi, kirjan nimi, julkaisija ja paikkakunta. Oheisissa esimerkeissä on käyty läpi erilaisia lähdetietotyyppejä.

Esimerkki:

Sukunimi, Etunimi, 2006. *Kirjan nimi*. Julkaisija. Paikkakunta.

Tiitinen, Helvi, 1994. *Rakennusmestarit*. Jyväpaino. Jyväskylä.

Sukunimi, Etunimi, 2007. Artikkelin nimi. Artikkelin sivunumerot. *Teoksessa*: Sukunimi2, Etunimi2 (toim.): Kirjan nimi. Julkaisija. Paikkakunta.

Vuormaa, Vilhelm, 1930. Eteläpohjalaiset siltalankut. 152-180. *Teoksessa*: Helminen, Kalevi (toim.): Suomalainen rakennusperinne. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Äykäs, Helena et al. (= tarkoittaa, että kirjoittajia on muitakin), 1956. *Kaskenpolttajat*. Savolaisen osakunnan tutkimuksia. Tammer-Paino. Tampere.

KUVALÄHTEET

Käyttämäsi kuva-, taulukko- yms. materiaalin lähteet tulee myös ilmoittaa. Lähde voidaan kertoa kuvatekstissä (kuvalähde: Virtanen 2009, 345). Toinen, kevyempi tapa on antaa kuville numero ja koota kuvalähdetiedot kootusti lähdeluettelon yhteyteen.

Esimerkkejä kuvatekstistä:

33. (= juokseva numero) Kyseiseen kuvaan liityvä kuvateksti.

34. Kyseiseen kuvaan liityvä kuvateksti.

tai:

88.1 (=sivunumero, jolla kuva on, ja sitten juokseva numero) Kuvan yksi kuvateksti

88.2 Kuvan 2 kuvateksti.

89.1 Seuraavan sivun kuvan 1 kuvateksti.

Esimerkkejä kuvalähdeluettelosta:

33 Vuormaa 1930, 160.

34 Äykäs 1956, 46. (Kuvälähteessä siis sama tekniikka kuin lähdeviitteissä.)

tai

88.1 HKM. Valokuvaaja: Signe Brander.

88.2 Äykäs 1956, 46.

89.1 Yle Elävä arkisto 2, 2010.

Kerro myös itse ottamiesi tai tekemiesi valokuvien, piirrosten ja suunnitelmien lähde, esim:

"Valokuvat ovat tekijän, ellei toisin mainita."

Jos olet käsitellyt kuvaa, esim. korostaaksesi tutkielmaasi tukevaa seikkaa:

"Kuvälähde xx. Kuvankäsittely tekijän."